

Populisme styrker demokratiet

Folkeuniversitet i Århus, 4.10.2021

Allan Dreyer Hansen,
Ins f samfundsvidenskab og
erhverv, RUC

3 årigt forskningsprojekt

Forskningsprojekt

I folkets navn - populisme og folkelighed: trussel mod eller styrkelse af demokratiet?

<https://ruc.dk/research-project/i-folkets-navn-populisme-og-folkelighed-trussel-mod-eller-styrkelse-af-demokratiet>

Hvad er populisme?

- **Nutid:**
- Sardinerne i Bologna, It.
 - "For første gang en folkelig modstand mod populismen" (inf)
- Georg Metz: "Ikke et knivsblad skal kunne presses ind i Socialdemokratiets populistiske murværk af drakonisk lov og orden, en klippefast unfair udlændingepolitik og dehumaniseret neonationalt tryghedshysteri."

Internationalt

- Generelt mener vi, at demokratier dør ved en pistolmunding, i kup og revolutioner. I disse dage er de dog mere tilbøjelige til at blive kvalt langsomt i folkets navn. The Economist, august 2019
- Der kan ikke længere være tvivl om, at vi er i populistisk øjeblik. Spørgsmålet er, om dette populistiske øjeblik vil blive til en populistisk tidsalder - og sætte det liberale demokrati på spil.
- Yascha Mounk, The Guardian, marts 2018
- Forfatter til *Folket kontra demokrati*, 2018

Og dengang - 1890erne

- “Nationer bør have samme ret blandt nationer, som mænd har blandt mænd. Retten til liv, frihed og jagten på lykke er lige så dyrebar for den sorte og brune mand som for den hvide; lige så dyrebar for de fattige som for de rige; lige så retfærdig for uvidende som for de uddannede; lige så helligt for de svage som for de stærke; og den gælder for nationer som for enkeltpersoner, og den nation, der undergraver en sådan ret med magt, har ikke et bedre styre end manden, der tager loven i egne hænder.”

Originale populister:

- en tale fra 1900 af en af de allersidste populister i kongressen, en advokat i Nebraska ved navn William Neville. Hans emne var Amerikas daværende nye imperiale politik overfor Filippinerne, og populisten udmaledede sit partis modstand. Men først beklagede han Syd-demokraterne for at forsøge at "udelukke den sorte mand fra valgretten", og han fordømte republikanerne for at "skyde (hinsidig) frelse og underkastelse i den brune mand, fordi han vil være fri"
 - Thomas Frank: *People without power : the war on populism and the fight for democracy*

Fra the People's Party's Omaha Platform

- Vi mødes midt i en nation bragt til randen af moralsk, politisk og materiel ødelæggelse. Korrupsion dominerer stemmeboksen, lovgiverne, kongressen og berører endda "bænkenes hermeline" (Dvs. korrupsionen har nået selv dommerne)... Frugterne af millioners slid stjæles frimodigt for at opbygge kolossale formuer for nogle få, uden fortilfælde i menneskehedens historie; og formuernes indehavere foragter til gengæld republikken og bringer friheden i fare. Fra det samme frodige skød af regeringens uretfærdighed opdrætter vi de to store klasser - vagabonder og millionærer.

Populisme - bogstaveligt

- Af populus – romersk for folk
- Isme – holde af
- Egtl: ven af folket eller en folkelig person
- Derfor The People's Party valgte det.

People's Party/ populisme i amerikansk historie

- Farmer – bevægelse- forsøgte alliancer med sorte farmere og havde blik for kvinders rettigheder
- Kritik af monopoler, store banker og uretfærdig regeringspolitik: et 3. parti.
- Indtil midt 1950'erne: entydigt placeret i den progressive/ radikale tradition
- Hofstadter/ Bell m.fl. i midt 50'erne: nej, anti-udvikling, statusmisundelse, anti-minoritet og anti-semitisk – ligesom Mccarthyismen
- Stadig dominerende opfattelse

Moderne populisme definitioner

- Jan Werner Müller:
 - Populisme ... er en særlig moralistisk forestilling om politik, en måde at opfatte den politiske verden som sætter et moralsk rent og hel forenet folk imod små minoriteter, særligt eliter, som sættes uden for det autentiske folk. "Folket" er derfor ikke hvad det ser ud til, i det empiriske helhed, eller hvad der, på baggrund af valghandlinger eller andre politiske procedurer synes at være "folke-viljen".
 - Müller konkluderer derfor at de oprindelige populistere, i People's Party, *ikke* var populistere!!

Ernesto Laclaus populisme definition

- En politisk "logik", en måde at lave politik på, der mobiliserer underhunden imod eliten/ det bestående. En række uopfyldte folkelige krav smelter sammen (omkring et samlende symbol)
- Der er ikke nogen "populistisk indhold"/ krav
 - Socialdemokratiet er ikke blevet mere populistisk af at føre en strammere immigrationspolitik
- a) mere "oppe - nede" end højre-venstre
 - Anti-elitisme
- b) stærk konflikt, kritik af systemet
 - Krise *for* systemet, ikke bare *i* systemet
- Både folket og eliten konstrueres *i* processen.

Nogle udbredte misforståelser

- ”Radikale højre-populistiske partier”
- Front National i Frankrig, det første parti der blev betegnet på den måde (jf Hofstadters definition)
- Men a) højre populisme: både oppe-nede (folk – elite) og inde-ude (typisk anti-immigration)
- b) de er nogen gange anti-elite, nogen gange ikke: det er kun elite kritikken der gør dem ’populistiske’ – og den er der bestemt ikke altid
- Hvis de andre partier overtager deres politik bliver de ikke ”mere populistiske”.

Demokrati

- Demokrati er ikke lig med liberalt demokrati
 - Ofte når vi hører at noget er udemokratisk, er det mere illiberal end u-demokratisk
- Demokrati er folkesuveræniteten, folkets vilje
- Folket er ikke helheden, det er "de nederste"
 - Anti-monarki, anti-adel
- Liberalisme er (individuel) frihed beskyttet af regler og institutioner – til at leve det gode liv som man selv vælger, og til ejendom.

Populisme og demokrati?

- Overraskende høj grad af sammenfald!
- Folkesuverænitiet/ realiseringen af folkets interesser
- Folket er underhunden (ikke eliten)
- Populisme er mobilisering – deltagelse i demokratiet
 - Populisme som resultat af ”post-demokratisk” tilstand
- Derfor styrker populismen demokratiet
 - Den giver en stemme til de nederste, der ikke føler deres interesser bliver repræsenteret

Populisme = demokrati?

- Nej – både slå over i 'sin egen modsætning'
- Hvis folkets vilje fortolkes i ental på en måde der ikke tillader opposition og kamp om (hvad folkets vilje er) er det autoritært, og ikke demokratisk
- Og anti-pluralisme:
- Populisme er en "enheds"-logik: folkets vilje (i ental). Men der kan være mange gode grunde til at holde af (iberal) pluralisme
- Lederen? Er ledere per definition farlige/ udemokratiske?
 - Stauning, Martin Luther King, Nelson Mandela
 - Trump, Orban,

Lidt fra mig:

- Populismen styrker demokratiet (kronik)
 - <https://www.information.dk/debat/2017/11/populismen-styrker-demokratiet>
- Populismeforsker Allan Dreyer Hansen: Uanset hvad man måtte mene om indholdet af den politik, Socialdemokratiet har ført, har den uden tvivl begrænset udbredelsen af populisme (Interview i Ræson)
 - <https://www.raeson.dk/2020/populismeforsker-allan-dreyer-hansen-uanset-hvad-man-matte-mene-om-indholdet-af-den-politik-s-har-fort-har-den-uden-tvivl-begraenset-udbredelsen-af-populisme/>

